

เมืองนครปฐมโบราณ, พระปฐมเจดีย์
ในจารึกวัดศรีชุม (สุโขทัย) และฝรั่งคณิศรสยาม

สุจิตต์ วงษ์เทศ

เมืองนครปฐมโบราณ, พระปฐมเจดีย์ ในจารึกวัดศรีชุม (สุโขทัย) และฝรั่งลัษยาม

“นครพระกฤษณ์” และ “มหาธาตุหลวง” กับ “ขอมเรียกพระธม”

เป็นข้อความอยู่ในจารึกวัดศรีชุม จ.สุโขทัย (จารึกสุโขทัย หลักที่ 2) ที่นักปราชญ์ก่อน 14 ตุลาคม 2516 ไม่อธิบายว่าหมายถึงอะไร? ที่ไหน? เมื่อไร? ฯลฯ

หลัง 14 ตุลา ไมเคิล ไรท์ อธิบายตามลำดับโดยสรุป ดังนี้

“นครพระกฤษณ์” หมายถึง เมืองนครปฐมโบราณ

“มหาธาตุหลวง” หมายถึง พระปฐมเจดีย์องค์เดิมที่สร้างนอกเมืองนครปฐมโบราณสมัยการ
ค้าโลก เรือน พ.ศ.1000

“ขอมเรียกพระธม” หมายถึง ชาวละโว้ (เป็นขอมพูดภาษาเขมร) เรียกมหาธาตุหลวงว่าเจดีย์
ใหญ่โต (ธม เป็นภาษาเขมร แปลว่า ใหญ่โต)

สมัยปลายอยุธยา คนเรียกพระธมเพี้ยนเป็น “ประธม” แล้วสร้างนิทานว่าพระเจดีย์สร้าง
ครอบพระนอนซ่อนข้างใน จนสมัย ร.3 กรุงรัตนโกสินทร์ เรียกสืบเนื่องจาก “พระประธม”
(ใช้ ธ) มีในนิราศของเสมียนมีและสุนทรภู่

อคติต่อจารึกวัดศรีชุม

ช่วงแรกๆ ที่มีคำอธิบายแบ่งปันเผยแพร่สู่สาธารณะ บรรดานักโบราณคดีไทยไม่เชื่อ “ฝรั่ง
ลัษยาม” คนนี้ เพราะต่างมีอคติต่อจารึกวัดศรีชุมว่าส่วนมากมีเนื้อความเลอะเทอะ และจับ

พระปฐมเจดีย์ จ.นครปฐม เป็นปูชนียสถานมีคนกราบไหว้บูชาไม่เคยร้าง ตั้งแต่สมัยการค้าโลก เรือน
พ.ศ.1000 สืบจนทุกวันนี้ (ภาพจากโดรน มติชนทีวี เมื่อกรกฎาคม 2561)

ต้นชนปลายไม่ได้

ประวัติศาสตร์โบราณคดีกระแสหลักในช่วงเวลา ก่อน 14 ตุลาคม 2516 มีบรรทัดฐานสำคัญ
ตามแนวทางนักปราชญ์ฝรั่งเศษกับแนวคิดแบบอาณานิคม โดยไม่อนุญาตให้หักท้วงถกเถียง หาก
ใครฝ่าฝืนอาจถูกกล่าวหาใส่ร้ายเป็นคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นข้อหาร้ายแรงช่วงสงครามเย็น

มหาเถรศรีศรัทธา กรุงสุโขทัย

ไมเคิล ไรท์ ยืนยันอธิบายว่าจารึกวัดศรีชุมไม่เลอะเทอะ และจับต้นชนปลายได้ ทั้งหมด
เกี่ยวกับมหาเถรศรีศรัทธา “ขุนศึกกรุงสุโขทัย” ออกบวชแล้วอุทิศไปอยู่สงฆ์มานานราว 10 ปี มุ่ง

นมัสการปูชนียสถานสำคัญๆ ตรงตามที่มี

ครั้นจากลัษยาม ท่านมหาเถรศรีศรัทธา
เมืองมะริด, ตะนาวศรี แล้วเดินบกออก
“คนฝูงดี” ปฏิสังขรณ์มหาธาตุหลวง พริ้ง
กลางป่า

ต่อมาอีกนานหลายปี คำอธิบายของไม
จึงค่อยๆ เป็นที่ยอมรับอย่างเจี๊ยบๆ เนียน

ชาวอังกฤษ เป็นฝรั่งลัษยาม

ไมเคิล ไรท์ เป็นชาวอังกฤษ เคยผจญ

เมืองไทยเป็นพนักงานธนาคารกรุงเทพ จ
สนับสนุนไปอยู่ประจำทำงานสร้างสรรค์ที่

ระหว่างทำงานอยู่ในไทย ไมเคิล ไรท์ ศิ

ไทยได้แตกฉานคล่องแคล่ว แล้วเขียนบทค
ลงในศิลปวัฒนธรรม รายเดือน ฉบับปฐม

มากด้วยสำนวนมีลักษณะเฉพาะตน ล้วน
เป็น “ฝรั่งลัษยาม”

ทุกเย็นวันศุกร์ ราว 30 ปีที่แล้ว ไม
วัฒนธรรม (ฝั่งกรุงธนบุรี) สักปาดะครั้งจ

ทางประวัติศาสตร์โบราณคดี และวรรณค

ช่วงนี้เองที่กระตุ้นให้ผมตาล้างได้ข้อ
ไมเคิล ไรท์ จึงรวบรวมแล้วเรียบเรียงไว้ใน

มหาธาตุหลวง ยุคทวารวดี (โดย สุจิตต์
แล้วใช้ในงานเขียนหนังสือเลี้ยงชีพมาจน

พระปฐมเจดีย์ จนครปฐม เป็นปูชนียสถานมีคนกราบไหว้บูชาไม่เคยร้าง ตั้งแต่สมัยการค้าโลก เรือน
พ.ศ.1000 สืบจนทุกวันนี้ (ภาพจากโดรน มติชนทีวี เมื่อกรกฎาคม 2561)

ต้นชนปลายไม่ได้

ประวัติศาสตร์โบราณคดีกระแสหลักในช่วงเวลา ก่อน 14 ตุลาคม 2516 มีบรรทัดฐานสำคัญ
ตามแนวทางนักปราชญ์ฝรั่งเศสกับแนวคิดแบบอาณานิคม โดยไม่อนุญาตให้หักท้วงถกเถียง หาก
ใครฝ่าฝืนอาจถูกกล่าวหาใส่ร้ายเป็นคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นข้อหาร้ายแรงช่วงสงครามเย็น

มหาเถรศรีศรัทธา กรุงสุโขทัย

ไมเคิล ไรท์ ยืนยันอธิบายว่าจารึกวัดศรีชุมไม่เลอะเทอะ และจับต้นชนปลายได้ ทั้งหมด
เกี่ยวกับมหาเถรศรีศรัทธา “ขุนศึกกรุงสุโขทัย” ออกบวชแล้วจุดคงค้ำอยู่ลังกานานราว 10 ปี มุ่ง

นมัสการปูชนียสถานสำคัญๆ ตรงตามที่มีหลักฐานในเกาะลังกา

ครั้นชากลับลัษยาม ท่านมหาเถรศรีศรัทธา นั่งเรือข้ามทะเลอันดามันไปขึ้นบกทางฝั่ง
เมืองมะริด, ตะนาวศรี แล้วเดินบกออกช่องสิงขรผ่านเมืองเพชรบุรี, เมืองราชบุรี ชักชวน
“คนผู้ดี” ปฏิสังขรณ์มหาธาตุหลวง พร้อมทั้งบูรณะพระพุทธรูปหินแตกหักที่ถูกปลอยทิ้งร้าง
กลางป่า

ต่อมาอีกนานหลายปี คำอธิบายของไมเคิล ไรท์ หนักแน่นด้วยข้อมูลความรู้สนับสนุนทุกด้าน
จึงค่อยๆ เป็นที่ยอมรับอย่างเจียบๆ เนียนๆ จากนักโบราณคดีไทยกระแสหลัก

ชาวอังกฤษ เป็นฝรั่งลัษยาม

ไมเคิล ไรท์ เป็นชาวอังกฤษ เคยพจญภัยวัยหนุ่มฉกรรจ์ไปอยู่ลังกานานหลายปี แล้วมาอยู่
เมืองไทยเป็นพนักงานธนาคารกรุงเทพ จนเกษียณอายุ (หลังเกษียณอายุ ชวรค์ชัย บุนปาน
สนับสนุนไปอยู่ประจำทำงานสร้างสรรค์ที่มติชน)

ระหว่างทำงานอยู่ในไทย ไมเคิล ไรท์ ศึกษาภาษาไทยจนอ่านศิลาจารึก, พงศาวดาร, วรรณคดี
ไทยได้แตกฉานคล่องแคล่ว แล้วเขียนบทความเป็นภาษาไทย เริ่มครั้งแรก (เรื่องสัวมสมัยสุโขทัย)
ลงในศิลปวัฒนธรรม รายเดือน ฉบับปฐมฤกษ์ พฤศจิกายน พ.ศ.2522 และเรื่องอื่นๆ ตามมาอีก
มากด้วยสำนวนมีลักษณะเฉพาะตน ล้วนเกี่ยวข้องกับความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับสยาม จนได้เรียกย่อง
เป็น “ฝรั่งลัษยาม”

ทุกเย็นวันศุกร์ ราว 30 ปีที่แล้ว ไมเคิล ไรท์ จะไปนั่งเสพสุราที่กองบรรณาธิการศิลป
วัฒนธรรม (ฝั่งกรุงธนบุรี) สักปาดะครั้งอย่างสม่ำเสมอ สนทนากับบรรดานักค้นคว้านักวิชาการ
ทางประวัติศาสตร์โบราณคดี และวรรณคดีดนตรีไทยในสยามด้วยโลกทัศน์สากล

ช่วงนี้เองที่กระตุ้นให้ผมตาสว่างได้ข้อมูลความรู้กับวิถีคิดหลายเรื่องแบบฝรั่งลัษยามจาก
ไมเคิล ไรท์ จึงรวบรวมแล้วเรียบเรียงไว้ในหนังสือ **พระปฐมเจดีย์ ไม่ใช่เจดีย์แห่งแรก แต่เป็น
มหาธาตุหลวง ยุคทวารวดี** (โดย สุจิตต์ วงษ์เทศ สำนักพิมพ์มติชน พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ.2545)
แล้วใช้ในงานเขียนหนังสือเลี้ยงชีพมาจนทุกวันนี้